

Verslag derde bijeenkomst Kenniskring tiener- en jongerenwerk

23 en 24 juni 2008

Inleiding

De derde bijeenkomst van de kenniskring bestond uit een werkbezoek aan de gemeente Rotterdam, een werkbezoek aan de gemeente Amsterdam en een bijeenkomst in Utrecht met een gastsprekerster: Fiona Blacke, directeur van de National Youth Agency uit Groot-Brittannië. Deze bijeenkomsten waren opengesteld voor belangstellenden. In totaal hebben circa 45 mensen deelgenomen aan een of meerdere van deze activiteiten.

Inleiding	1
Werkbezoek Rotterdam.....	2
Jongerenwerk in Rotterdam	2
Talenthouse.....	3
Mobiel team.....	3
Corrigerend jongerenwerk	3
Werkbezoek Amsterdam	4
Ontwikkelingen in het jongerenwerk in Amsterdam	4
Jongeren centrum Nowhere	5
Bijeenkomst in Utrecht	6
Indrukken over jongerenwerk in Nederland.....	6
Jongerenwerk in Engeland	6

Werkbezoek Rotterdam

De locatie voor het werkbezoek aan Rotterdam was het jongeren centrum Talenthouse in de deelgemeente IJsselmonde. De deelnemers werden ontvangen door de portefeuillehouder Jeugd, Mw. Nurten Karisli. Het programma bestond uit een inleiding over het jongerenwerk in Rotterdam van Dirk Scherpenisse, beleidsadviseur jongerenwerk van de gemeente Rotterdam, een presentatie van het jongerenwerk van Talenthouse door Aloui Aloui, coördinator Talenthouse, een uiteenzetting over het mobiel team van Rotterdam door Willem Dumee, meewerkend voorman, een lezing over het correctief jongerenwerk in deelgemeente Prins Alexander door Gijs Verhoef, coördinator jongerenwerk Stichting Buurtwerk Alexander en Karin van Wijk, een stafmedewerker.

Jongerenwerk in Rotterdam

Het motto ten aanzien van jeugdbeleid van de gemeente Rotterdam is: 'Kansen bieden en grenzen stellen. De belangrijkste ontwikkeling op het terrein van jongerenwerk is het kwaliteitsverbeteringstraject 'Ideaal Jongerenwerk'. Er is een ontwikkelgroep ingesteld waarin alle partners rond jongerenwerk in Rotterdam deelnemen: de Dienst Jeugd, Onderwijs en Sport, de deelgemeenten, welzijnsorganisaties, de Brancheorganisatie Sociale sector Rotterdam, de Directie Veiligheid, Roc's en hogescholen. Het doel van het traject is het ontwikkelen en implementeren van een kwaliteitsstandaard voor het Rotterdamse jongerenwerk. Het traject omvat de beschrijving van een Rotterdamse jongerenwerkmethodiek, de scholing van de zittende jongerenwerkers, het opnemen van de methodiek in het curriculum jongerenwerk van de onderwijsinstellingen, het ontwerpen en implementeren van een jongerenwerkapplicatie, het ontwikkelen van een normering voor het jongerenwerk (omvang formatie en output) en het verbeteren van aansturing van het jongerenwerk door het verbeteren van het opdrachtgeverschap van de gemeente en de deelgemeenten.

De Rotterdamse methodiek

In de Rotterdamse methodiek zijn een aantal kerntaken vastgelegd die het jongerenwerk moet uitvoeren, wil het voor subsidiëring in aanmerking komen. Deze taken zijn:

- Contact leggen en onderhouden
- Informatie verzamelen/signaleren
- Programma's en activiteiten
- Vorming en opvoeding
- Praktische dienstverlening en voorlichting
- Doorverwijzen
- Samenwerken en meedraaien in netwerken

Normering jongerenwerk

Naast het uitvoeren van bovenstaande taken, worden vier eisen aan het jongerenwerk gesteld. Het jongerenwerk:

- kent alle jongeren op straat
- bereikt 20% van alle jongeren
- organiseert samen met jongeren een divers en aansprekend activiteitenpakket
- participeert actief in de relevante netwerken

Resultaten tot nu toe

De methodiekbeschrijving is afgerond. Het scholingplan voor de zittende jongerenwerkers is gereed en wordt in 2008 en 2009 uitgevoerd. Het curriculum van de onderwijsinstellingen is in ontwikkeling en zal in het schooljaar 2008/2009 gereed zijn. De jongerenwerkapplicatie wordt vanaf september 2008 in heel Rotterdam gebruikt. De normering is gereed en is al gebruikt voor het aanstellen van 75 nieuwe jongerenwerkers. Wat betreft de verbetering van de aansturing leggen alle deelgemeenten met ingang van 2008 de jongerenwerkmethodiek op als kwaliteitsnorm aan haar opdrachtnemers.

Talenthouse

Talenthouse is een jongeren centrum nieuwe stijl waarin de vernieuwing van het jongerenwerk in Rotterdam z'n beslag moet krijgen. De filosofie van Talenthouse is dat jongeren zelf verantwoordelijkheid moeten dragen voor het jongeren centrum. Ze hebben het pand ook zelf opgeknapt en worden gesteund door jongerenwerkers om de activiteiten die ze zelf bedenken, uit te voeren. Het motto voor het Talenthouse is: 'de hangcultuur voorbij, competentieontwikkeling heeft de toekomst!'. Het doel van Talenthouse is niet om jongerenwerk aan vrijetijdsbesteding te helpen maar om ze te ondersteunen bij het ontwikkelen van hun talenten en het waarmaken van hun dromen. Op de vraag van Fiona Blacke of ze dan ook zelfstandig over budget beschikken, was het antwoord nee. In Engeland beheren jongeren 25% van het budget van een jongeren centrum en sturen ze zelfs de beroepskrachten aan.

Mobiel team

Het Mobiel-team Jong Rotterdam is door de gemeente Rotterdam ontwikkeld. Het doel van het team is het verkleinen van het aantal jongeren dat buiten de samenleving staat (of dreigt te staan), het leveren van informatie over jongeren(groepen) aan de gemeente en de deelgemeenten en het verminderen van overlast door jongeren. Het bestaat uit gekwalificeerde professionals en junior jongerenwerkers die een HBO-leer-werk traject volgen. De belangrijkste taak van het Mobiel-team is het analyseren van jongerenproblemen en –knelpunten in deelgemeenten en met andere partners deze problemen oplossen. Het Mobiel-team wordt tijdelijk ingezet op acute jongerenproblemen in een deelgemeente of als de problemen de deelgemeente overschrijden. In overleg met de deelgemeente wordt een duidelijke opdracht geformuleerd voor het Mobiel-team waarin de vraag, het resultaat en de aanpak van de inzet van het Mobiel-team is opgenomen.

Corrigerend jongerenwerk

Tot 2004 voerde de Stichting Buurtwerk Alexander regulier jongerenwerk uit, dat gericht was op competentieontwikkeling bij jongeren, hen kansen bieden, het bevorderen van participatie en hen een veilige omgeving bieden. Er werd echter steeds meer van het jongerenwerk verwacht om bij te dragen aan het bestrijden van overlast en het bevorderen van veiligheid. Daarom heeft de stichting het werk gesplitst in wat ze noemen, een 'tweetraps interventie model'. Aan de ene kant het reguliere of preventieve jongerenwerk voor het bieden van kansen en aan de andere kant de sector zorg en veiligheid voor het stellen van grenzen aan jongeren. Deze sectoren worden naar jongeren toe strikt gescheiden gehouden. De stichting wil ervoor waken de vertrouwensband met jongeren te verliezen door een te sterke associatie met veiligheid en politie.

Binnen het jongerenwerk zijn twee functies te onderscheiden: de straatwerkers, ook wel mentoren genoemd en de jongerenwerkers die Individuele Traject Begeleiding doen.

Werkwijze Sector Zorg en Veiligheid

De medewerkers bij de sector zorg en veiligheid proberen op een aantal manieren te zorgen dat jongeren die onaanvaardbaar gedrag vertonen, weer op het rechte pad komen. Ze zetten druk op individuele jongeren en straatgroepen, op hun gezin en vrienden en op school, wijk en buurt. Allemaal met het doel om het gedrag van jongeren te verbeteren. Ze bezoeken en inventariseren overlastgevende jongerengroepen en gaan op huisbezoek bij individuele jongeren. Ze bieden ook hulp door praktische ondersteuning, bijvoorbeeld door ze toe te leiden naar andere instanties.

Groepen en individuele jongeren

De streetwerkers komen in actie na overlastmeldingen door de politie, de deelgemeente of het reguliere jongerenwerk. Ze gaan vervolgens zelf observeren, maken een groepsanalyse, komen tot een oplossing (groep breken, individuele begeleiding, toeleiden naar regulier jongerenwerk) en ze spreken de jongeren aan op hun gedrag.

Als er signalen zijn dat een specifieke jongere ongewenst gedrag vertoont of problemen heeft, gaat de streetwerker op huisbezoek. Hij of zij biedt praktische hulp of verwijst door naar een andere instantie of het reguliere jongerenwerk.

Ook wordt er samenwerkt met onderwijs. De zogeheten trajectbegeleider wordt specifiek ingezet bij vroegtijdig schoolverlaters. Hij of zij gaat op huisbezoek en verwijst door naar het jongerenloket voor werk of scholing en gaat ook mee als dat nodig is. Ook is er een brede school medewerker die voor jongeren een programma op maat maakt waarbij school en onderwijs samenwerken.

Werkbezoek Amsterdam

Het werkbezoek in Amsterdam was bij jongerencentrum Nowhere in de Amsterdamse Indische Buurt. Gastheren waren Patrick Snoek van de gemeente Amsterdam en Michel de Rooij, directeur van Nowhere. Op het programma stonden een inleiding over de visie op jongerenwerk van de Dienst Maatschappelijke Ondersteuning Amsterdam en een lezing over de ervaring met buurtgericht en ambulante jongerenwerk.

Ontwikkelingen in het jongerenwerk in Amsterdam

Amsterdam heeft 200.000 kinderen en jongeren onder de 23 jaar, waarvan er 30 tot 40 duizend in arme gezinnen opgroeien. Naast het stedelijk bestuur kent de stad 14 stadsdelen, die de verantwoordelijkheid dragen voor het algemene jeugdbeleid. De centrale stad is verantwoordelijk voor het stedelijk jongerenwerk, jeugdparticipatie, jeugdzorg, centrale coördinatie en structuur. Op het gebied van jongerenwerk zorgen de stadsdelen voor de buurt- en wijkvoorzieningen en de centrale stad voor stedelijke multifunctionele accommodaties voor talentontwikkeling.

Op dit moment spelen zich de volgende ontwikkelingen af.

- De focus van het jongerenwerk in Amsterdam ligt op talentontwikkeling op alle terreinen zoals natuur en techniek, sport en gezondheid, kunst en cultuur, taalontwikkeling en ontwikkeling van sociale vaardigheden.
- Het jongerenwerk moet professionaliseren. Er is behoefte aan scholing en training. In het project ‘Catch the coach to be’ worden jongeren uit de doelgroep opgeleid tot junior jongerenwerker en worden zittende jongerenwerkers getraind en bijgeschoold.
- Er is discussie over de rol van de overheid bij de professionalisering van het jongerenwerk. Is het bijvoorbeeld mogelijk om organisaties te verplichten om te werken met voldoende geschoold personeel. Accountability en het meetbaar maken van de resultaten van jongerenwerk zijn daarbij erg belangrijk. Samen met de werkgevers en opleidingen wordt gewerkt aan het ontwikkelen van instrumenten om de resultaten (outcome) te kunnen meten.

- Wat wordt er van het jongerenwerk gevraagd? Talentontwikkeling en een zinvol vrijetijdsaanbod of preventie van problemen, het bevorderen van de veiligheid in de wijken door middel van signalering en doorverwijzing? Hoe meten we de kwantiteit en de kwaliteit van de activiteiten en het bereik van jongerenwerk.
- Wat betekent aanbesteding van welzijnsvoorzieningen voor de professionaliteit van de uitvoering? Er is al ervaring opgedaan met aanbesteding in de stadsdelen en de vraag blijft wat beter is: aanbesteding of structurele subsidiëring.
- Tussen de Amsterdamse stadsdelen en de aanbieders van jongerenwerk bestaat een spanningsvolle verhouding: ze hebben verschillende verwachtingen en verstaan elkaar niet altijd goed. Stadsdelen vinden het jongerenwerk niet professioneel en aanbieders van jongerenwerk vinden dat de stadsdelen overspannen verwachtingen hebben, niet goed duidelijk kunnen maken wat ze verwachten en niet bereid zijn duurzaam te investeren in jongerenwerk van voldoende kwaliteit. De vraag die zij gezamenlijk moeten beantwoorden is wat kan het jongerenwerk bijdragen aan het bereiken van de doelen van het jeugdbeleid.

Certificering jongerenwerk

Sinds enige tijd wordt gewerkt aan de verbetering van de aansturing van het welzijnswerk door de stadsdelen door deelname aan het landelijke WILL-project. WILL staat voor 'Welzijnsinformatie Landelijk en Lokaal' en is een programma voor het uitwisselen van informatie in een beleidscyclus. Dit heeft geleid tot een Amsterdams 'productenboek' voor welzijn.

Youth Spot, het onderzoeks- en praktijkcentrum jongeren en jongerenwerk van het stedelijk jongerenwerk en de Hogeschool van Amsterdam, heeft voorgesteld om in een aantal stadsdelen het proces rondom het jongerenwerk te onderzoeken. Het gaat daarbij om een aantal niveaus: de visie, het aanbod, de ingezette methodieken en de randvoorwaarden waarbinnen het werk plaatsvindt. Op basis van dat onderzoek wil men kwaliteitseisen formuleren en in monitoren hoe die uitwerken.

Onderzoek Accountability

Op dit moment vindt er een onderzoek plaats door een student van de master 'Social Policy and Social Work in Urban Areas' aan de Universiteit van Amsterdam, naar accountability van het jongerenwerk. De centrale vraag van het onderzoek luidt: wat is de invloed van accountability op de alledaagse praktijk van het jongerenwerk. Om deze vraag te beantwoorden bestudeert zij jongerenwerkpraktijken in drie verschillende gemeenten. Diverse betrokkenen, zoals jongerenwerkers, locatiecoördinatoren, welzijnsdirecteuren en beleidsambtenaren worden gevraagd naar hun ervaringen met accountability.

Jongerencentrum Nowhere

Nowhere noemt zichzelf een 'productiehuis voor jonge Amsterdammers'. Haar missie is om jongeren, in al hun diversiteit, kansen te bieden, te inspireren en ze te helpen om zich op cultureel vlak te ontwikkelen. Nowhere organiseert workshops, optredens voor, met en door jonge mensen en andere activiteiten op het terrein van cultuur, sport of ICT.

Jongeren kunnen zelf ideeën aandragen. Deze worden door een jury beoordeeld en de beste krijgen een uitvoeringssubsidie. Nowhere helpt de jongeren ook met het indienen van voorstellen. Het jongerencentrum probeert jongeren ook in contact te brengen met inspirerende professionals zoals zangers en zangeressen, schrijvers, beeldend kunstenaars, rappers, dansers en dichters.

Bijeenkomst in Utrecht

Na de werkbezoeken vond op 24 juni een bijzondere bijeenkomst plaats van de kenniskring. Fiona Blacke, directeur van de National Youth Agency uit Leicester, Engeland, was uitgenodigd om een lezing te houden over de ontwikkelingen rond jongerenwerk in Engeland. Ook is zij in de lezing ingegaan op wat haar opviel in het Nederlandse beleid en de praktijk van het jongerenwerk. Ze maakte wel het voorbehoud dat deze indrukken slechts gebaseerd waren op de werkbezoeken en haar gesprekken met deelnemers en medewerkers van het NJi.

Indrukken over jongerenwerk in Nederland

Mevrouw Blacke herkende dingen in het jongerenwerk in Nederland, maar zag ook verschillen. Ze herkende de grote passie en het engagement dat mensen hebben die betrokken zijn bij het jongerenwerk, zowel in het beleid als in de uitvoering. Ze zag eenzelfde verlangen om iets te betekenen voor jongeren. Ook zag ze overeenkomsten zoals het feit dat er (nog) geen consensus is over de plaats en de rol van het jongerenwerk en dat het werkveld in Nederland, net als in Engeland, continu in beweging is.

Wat mevrouw Blacke zeer verraste was de enorme invloed die de decentralisatie van jeugdbeleid in Nederland heeft. Ze meende dat op veel plaatsen in Nederland voortdurend het wiel opnieuw uitgevonden wordt. Ze merkte dat er geen harde resultaatverplichtingen gevraagd worden van gemeenten ten aanzien van jeugdbeleid. Ook viel haar op dat de er in Nederland vrijwel geen infrastructuur is voor de beroepskrachten in het jongerenwerk en dat er dus ook geen empowerment van jongerenwerkers plaatsvindt. Een laatste punt dat haar opviel was de gerichtheid op werkprocessen en de methodische kijk op het jongerenwerk, in tegenstelling met Engeland waar het accent meer op de maatschappelijke opdracht en output ligt.

Jongerenwerk in Engeland

Door een radicale beleidswijziging van de centrale overheid op het hele jeugdbeleidsterrein vinden er grote veranderingen plaats. Over deze beleidswijzigingen heeft Caroline Vink van het Nederlands Jeugdinstituut een artikel geschreven in Jeugd & Co: [Every Child Matters; Engelse inspiratie voor Nederlands jeugdbeleid](#).

De beleidswijzigingen hebben ook invloed op het jongerenwerk. De focus van de Engelse overheid wat betreft kinderen tijdens hun tienerjaren en de inzet van o.a. jongerenwerkers, ligt op armoede, ongelijkheid en educatie. De Engelse overheid eist van de diverse beroepsgroepen die zich bezighouden met kinderen en jongeren, dat zij samenwerken in geïntegreerde voorzieningen.

Kenmerken van jongerenwerk in Engeland

In Engeland is jongerenwerk een basisvoorziening, vergelijkbaar met onderwijs waardoor elke jongere recht heeft op jongerenwerk. In elk kiesdistrict moet een jongerencentrum zijn met een voor iedereen toegankelijk en breed gepubliceerd aanbod. Er is een diepgeworteld geloof in Engeland in het uitgangspunt dat jongeren sociale en emotionele vaardigheden opdoen als zij deelnemen aan gestructureerde, positieve activiteiten en gesteund en uitgedaagd worden door volwassenen die ze vertrouwen. Jongerenwerk wordt gezien als een pedagogische voorziening en jongerenwerkers als specialisten in empowerment van jongeren. Jongeren zijn mede ontwerper, opdrachtgever en uitvoerder van jongerenwerk en krijgen de beschikking over 25% van het budget.

Naast dit algemene jongerenwerk is er gericht jongerenwerk - bijvoorbeeld alleen gericht op meiden - en gespecialiseerd jongerenwerk, bijvoorbeeld sociale vaardigheidstraining voor zwerfjongeren.

Er is een vastgesteld curriculum voor het vak van de jongerenwerker, ondersteund door een aantal hulpmiddelen, maar zonder een voorgeschreven methodiek. Er is een nationaal erkende kwaliteitsstandaard, een landelijke inspectie en een systeem van collegiale toetsing. Er wordt gewerkt met harde resultaatverplichtingen, concreet meetbare doelstellingen en effectief bewezen aanpakken. Het jongerenwerk werkt samen met onderwijs, criminaliteitspreventie en gezondheidszorg/preventie in multidisciplinaire teams.

Uitdagingen voor het jongerenwerk in Engeland

1. Het jongerenwerk en haar managers hebben jarenlang geroepen: geef ons de middelen en we lossen problemen met jongeren op. De landelijke overheid heeft daar gehoor aan gegeven: ze hebben helder beleid vastgesteld en geld uitgetrokken voor jongerenwerk. Nu moet het jongerenwerk het waar maken!
2. Het jongerenwerk richt zich traditioneel op de leeftijdsgroep tot 18 jaar. Er is echter ook behoefte aan ondersteuning van jongeren van 19-25 jaar. Moet het jongerenwerk zich door ook op richten? En zo ja, welke activiteiten moet het dan ontplooien en hoe pak je dat aan?
3. Er is sprake van integratie van voorzieningen rondom jeugd in Engeland (zie Every Child Matters; Engelse inspiratie voor Nederlands jeugdbeleid). Maar die samenwerking moet er wel uitzien als salade, waarbij alle componenten nog duidelijk te onderscheiden zijn en geen soep.
4. De kwaliteit van het management en de aansturing van jongerenwerk is nog niet wat het zijn moet. Daar moet aan gewerkt worden.
5. Er moet gewerkt worden aan het beeld dat de samenleving heeft van jongeren, en
6. Er moet voor gewaakt worden dat het geld niet wordt uitgegeven aan structuren en voorzieningen maar vooral geïnvesteerd wordt in de uitvoering van het jongerenwerk.